

Nr 51.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 168, gjorda framställning angående anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken m. m., dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier.

(2:a avd.)

1:o) I den till riksdagen den 3 januari 1931 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 168 av det vid statsverkspropositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att

Arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken m. m.

dels medgiva, att från och med vårterminen 1931 extra ordinarie lärare med full tjänstgöring vid allmänt läroverk, som biträder vid de efter terminens slut infallande inträdesprövningarna till realskolans första klass och lyceets första krets, skall — i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga rätt meddela — för de dagar, som förflyta efter terminens slut till och med inträdesprövningarnas avslutning, äga uppbära ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått, dock att sådan ersättning icke må tillkomma lärare, vilken för uppehållande av förordnande som extra ordinarie lärare är tjänstledig från av honom innehavd ordinarie tjänst,

dels ock till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 936,920 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 497—513 i statsrådsprotokollet.

I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda

behov. Denna anslagspost bestämdes av 1918 års riksdag till 250,000 kronor. Härutöver har riksdagen under en lång följd av år å extra stat anvisat särskilda anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken. Riksdagen har sålunda för sistnämnda ändamål anvisat för budgetåret 1928/1929 562,500 kronor — förutom ett belopp av 77,500 kronor till arvodesförhöjning för vissa extra ordinarie lärare — för budgetåret 1929/1930 516,300 kronor samt för budgetåret 1930/1931 765,900 kronor.

Den avsevärda förhöjning av anslaget, som ägt rum under sistnämnda budgetår, förestavades, förutom av ökning av antalet klassavdelningar vid läroverken, även av den ökning i det genomsnittliga antalet lärartimmar per klassavdelning, som beräknades skola äga rum bland annat på grund av differentieringen av gymnasiets båda högsta ringar.

Innan departementschefen övergått till behandlingen av frågan rörande anslag för här ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1931/1932, har han erinrat om vissa beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, som härmed hava nära sammanhang.

I skrivelse den 11 juni 1930, nr 389, anmälde riksdagen, jämte annat, att riksdagen medgivit, att vid de allmänna läroverken i Västervik, Hälsingborg, Halmstad, Vänersborg, Borås, Östersund, Härnösand, Falköping, Trälleborg, Åmål och Arvika finge tills vidare under av riksdagen i dess skrivelse angivna förutsättningar försöksvis kunna anordnas s. k. förenad realskollinje med anknytning till folkskolans såväl sjätte som fjärde klass; och skulle därvid vid vart och ett av de nämnda läroverken en av realskolans linjer kunna tills vidare ersättas av sådan förenad linje. Den 15 augusti 1930 utfärdade Kungl. Maj:t närmare bestämmelser med anledning av riksdagens ovanberörda beslut.

Genom beslut den 8 augusti 1930 bemyndigade Kungl. Maj:t, i anslutning till ett av riksdagen i dess skrivelse den 11 juni 1930, nr 389, lämnat medgivande, skolöverstyrelsen att inom gränserna för anvisade medel och under av riksdagen i övrigt angivna förutsättningar medgiva sådana jämkningar i de av Kungl. Maj:t fastställda specialplanerna för omorganisation av de allmänna läroverken, som innefattade ett tillfälligt upprättande av parallellavdelning eller tillfällig indragning av sådan avdelning.

I samma skrivelse den 11 juni 1930, nr 389, anmälde riksdagen vidare, att riksdagen i avseende å lyceerna beslutat

1) att — med bibehållande av lyceilinjen vid vardera av högre allmänna läroverket för gossar i Malmö och högre realläroverket i Göteborg samt av latinlyceilinjen vid statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm —

dels vid högre latinläroverket i Göteborg skulle med upprättande av vederbörande latinlyceilinje tills vidare anstå;

dels ock vid statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm, skulle med upprättandet av reallyceilinjen och den nyspråkliga lyceilinjen tills

vidare anstå samt i stället tills vidare finnas fyraårigt latingymnasium och treårigt realgymnasium samt realskola, anordnad med fyra ettåriga klasser och anknytande till folkskolans sjätte klass;

2) att första krets av lyceelinje finge upprättas endast under förutsättning att minst 8 lärjungar blivit godkända i anställd inträdesprövning.

Genom cirkulär den 27 juni och den 30 juli 1930 meddelade Kungl. Maj:t närmare föreskrifter med anledning av vad riksdagen sålunda beslutat.

Genom beslut den 8 augusti 1930 anvisade Kungl. Maj:t ett belopp av sammanlagt 837,200 kronor för avlönande av extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken.

Ur detta belopp utgå, enligt vad skolöverstyrelsen meddelat, för närvarande arvoden till 214 extralärare med full tjänstgöring och till timplärare med en undervisningsskyldighet av sammanlagt 1,074 veckotimmar. Då timplärarnas tjänstgöring, anför överstyrelsen, kunde anses ungefär motsvara full tjänstgöring för 45 extralärare, kunde således behovet av extra lärarkrafter för läsåret 1930/1931 uppskattas till 259 extra lärare med full tjänstgöring, och det för dessa erforderliga arvodesbeloppet kunde beräknas till 833,900 kronor. Då det av riksdagen för ändamålet beviljade extra anslaget tillsammans med de 120,000 kronor av den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov, som brukade beräknas för extra lärare och timplärare, utgjorde 885,900 kronor, motsvarande arvoden till ungefär 275 extralärare med full tjänstgöring, hade således ett belopp av 52,000 kronor, motsvarande arvoden till omkring 16 extra lärare, kunnat inbesparas. Orsaken till att denna besparing blivit möjlig vore, framhåller vidare överstyrelsen, att söka dels däri, att kostnaderna för anordnandet av undervisning i tillvalsämnen inom de differentierade delarna av gymnasiet genom iakttagande av den största sparsamhet kunnat nedbringas under det tidigare beräknade beloppet, dels däri, att parallellavdelningar av vissa klasser och ringar icke behövt inrättas i den utsträckning, som vid anslagets beräkning antagits.

I skrivelse den 7 november 1930 har nu skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1931/1932.

Överstyrelsen har därvid till en början lämnat en i tabellform uppställd redogörelse för de jämkningar, som överstyrelsen, jämlikt överstyrelsen lämnade bemyndiganden, under läsåret 1930/1931 vidtagit i de av Kungl. Maj:t fastställda specialplanerna för genomförande av 1927 års skolreform.

Av denna redogörelse framgår bland annat följande: Vid högre latinläroverket i Göteborg, högre realläroverket i Göteborg, högre allmänna läroverket i Uppsala och högre allmänna läroverket i Lund har intet lyceum inrättats. Vid högre allmänna läroverket i Hälsingborg samt vid samrealskolorna i Trälleborg och Falköping hava klasserna 2⁵ och 1⁴ sammanslagits till en andra klass av förenad linje; och vid sistnämnda båda skolor har därjämte upprättats en första klass av förenad linje. I allt hava de av överstyrelsen i här förevarande hänseenden vidtagna åtgärderna resulterat i en nettoökning av antalet klassavdelningar med 9.

Härefter har överstyrelsen framhållit följande:

För läsåret 1931/1932 hade överstyrelsen räknat med att en tillfällig parallellavdelning av klass 2⁵ måste upprättas vid samtliga de läroverk, som under läsåret 1930/1931 fått sådana parallellavdelningar upprättade inom klass 1⁵. Vid samtliga dessa läroverk, med undantag för högre allmänna läroverket i Hudiksvall, komme utan tvivel ett trängande behov av inrättande av en tillfällig parallellavdelning av klass 1⁵ att göra sig gällande även under läsåret 1931/1932, varför överstyrelsen ansett sig böra räkna med inrättandet av sådana avdelningar. Även vid samrealskolorna i Örnsköldsvik och Skellefteå, där läsåret 1930/1931 endast en avdelning av klass 1⁵ funnes, hade överstyrelsen tagit i beräkning möjligheten av en sådan uppdelning för läsåret 1931/1932, detta med hänsyn till att dessa skolor i propositionen till 1930 års riksdag nr 119, sid. 105, upptagits bland de läroverk, som vore i behov av utvidgning.

Beträffande övriga av överstyrelsen medgivna tillfälliga jämkningar av de fastställda specialplanerna hade överstyrelsen i regel räknat med att den fördelning av lärjungarna inom viss klass eller ring, som i vederbörlig ordning beslutats för läsåret 1930/1931 skulle komma att bibehållas i närmast högre klass eller ring under läsåret 1931/1932.

Med utgångspunkt från de sålunda angivna förutsättningarna har skolöverstyrelsen beräknat dels det antal läsavdelningar, som torde komma att erfordras under läsåret 1931/1932, dels ock — efter detaljerade beräkningar för varje läroverk — antalet lärartimmar under samma tid.

Skolöverstyrelsen har härom anfört bland annat:

De beräkningar över det sannolika lärarbehovet vid varje särskilt läroverk, som överstyrelsen utfört, hade givit vid handen, att vid de allmänna läroverken skulle under läsåret 1931/1932 komma att erfordras 273 extralärare med full tjänstgöring och dessutom timplärare med en sammanlagd tjänstgöring av 1,262 veckotimmar. Härvid hade överstyrelsen förutsatt, att de av överstyrelsen föreslagna nya lärartjänsterna, nämligen 8 rektorstjänster, 20 lektorstjänster, 28 adjunktstjänster och 19 ämneslärarinnebefattningar, komme att inrättas från och med läsåret 1931/1932. Då arvodet för 24 timplärartimmar i stort sett motsvarade arvodet till en extralärare med full tjänstgöring, kunde det totala behovet uppskattas till $273 + 53 = 326$ extralärare med full tjänstgöring.

Med stöd av förhållandena under de senaste åren ansåge sig överstyrelsen böra räkna med att $\frac{4}{5}$ av dessa extra lärare ägde behörighet till adjunktstjänst och således vore berättigade till ett årligt arvode av 3,300 kronor, medan för de övriga borde räknas med ett årsarvode av 2,900 kronor. Den sammanlagda kostnaden kunde således beräknas till $(261 \times 3,300 + 65 \times 2,900 =)$ 1,049,800 kronor, vilken summa med 159,900 kronor överstege det för budgetåret 1930/1931 till ifrågakvarande ändamål av riksdagen beviljade beloppet.

De ovan omnämnda beräkningarna hade givit vid handen, att under läsåret 1931/1932 skulle komma att erfordras extra lärare och timplärare med en undervisningsskyldighet motsvarande full tjänstgöring för 326 lärare, vilket betydde, att behovet av lärare av ifrågakvarande slag skulle komma att ökas med 67. För att ytterligare belysa behovet av denna ökning ansåge sig överstyrelsen böra anföra följande.

Enligt de ovan omförmälda tabellerna beräknades antalet erforderliga lärartimmar vid olika slag av allmänna läroverk vid början av läsåret 1931/1932 komma att ökas på sätt nedanstående sammanställningar utvisade:

	Överstadiet	Understadiet
Högre allmänna läroverk	1,368,5	519,5
Realskolor, förutvarande real- och samskolor		327,5
» » kommunala mellanskolor		1,531,5
	<hr/>	<hr/>
Summa	1,368,5	2,378,5

Detta motsvarade i runt tal 65 lärare å överstadiet med en genomsnittlig undervisningsskyldighet av 21 veckotimmar och 91 lärare å understadiet med en genomsnittlig undervisningsskyldighet av 26 veckotimmar. Man kunde således räkna med ett behov av 156 nya ämneslärare med full tjänstgöring.

För fyllandet av detta behov räknade överstyrelsen med att i första hand kunna disponera de nya ordinarie tjänster, om vilkas inrättande överstyrelsen hemställt. Dessa tjänster vore 8 rektorstjänster, 20 lektorstjänster, 28 adjunktstjänster och 19 ämneslärarinnebefattningar. Då de 8 rektorerna kunde beräknas komma att bestrida en undervisning, som kunde anses motsvara undervisningsskyldigheten för 6 ämneslärare med full tjänstgöring, skulle således sammanlagt 73 av de erforderliga nya ämneslärarbefattningarna komma att bestridas av innehavare av nya ordinarie tjänster. Av de ordinarie tjänster, som 1930 års riksdag beslutat inrätta, hade på grund av särskilda omständigheter 1 rektorstjänst och 6 ämneslärarinnebefattningar icke tagits i bruk under läsåret 1930/1931, men de komme givetvis att disponeras under läsåret 1931/1932. Då ifrågavarande rektorstjänst vore avsedd att inrättas vid det blivande högre allmänna läroverket för flickor i Örebro, kunde med densamma förenad undervisningsskyldighet beräknas motsvara hälften av en ämneslärares undervisningsskyldighet.

På här angivet sätt kunde således behovet av nya extra ämneslärare beräknas till $(156 - 73 - 6,5 =) 76,5$ eller i runt tal 76 extralärare med full tjänstgöring.

Den i det föregående omnämnda beräkning av lärarbehovet, som överstyrelsen utfört med hänsyn till förhållandena vid varje särskilt läroverk, hade, som ovan meddelats, givit vid handen, att det ökade behovet av extralärare skulle bli 67. De båda beräkningssätten hade således fört till något olika resultat, då en differens på 9 extralärare uppstått. Förklaringen härtill vore företrädesvis att söka däri, att överstyrelsen vid sina beräkningar av arbetsfördelningen vid de olika läroverken ansett sig kunna förutsätta, att en del av undervisningen på överstadiet skulle komma att anförtros åt timplärare. Då arvudet för en extralärare med 21 veckotimmars undervisning på överstadiet motsvarade arvudet för 24 timplärartimmar, hade nämligen på detta sätt en icke oväsentlig besparing åstadkommit. Överstyrelsen hölle före, att den beräkningsgrund, som fört till det lägsta antalet erforderliga extralärare, i förevarande fall kunde anses mest tillförlitlig, och funne det därför sannolikt, att 67 nya extralärarbefattningar komme att bli erforderliga för läsåret 1931/1932.

Såsom ovan nämnts skulle kostnaden för de under budgetåret 1931/1932 erforderliga extra lärare och timplärare vid de allmänna läroverken uppgå till 1,049,800 kronor. Då för ifrågavarande ändamål ur det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken brukade tagas 120,000 kronor,

skulle alltså det extra anslaget till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken böra uppgå till 929,800 kronor.

Skolöverstyrelsen har vidare hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att extra ordinarie lärare med full tjänstgöring vid allmänt läroverk, som biträder vid de efter terminens slut infallande inträdesprövningarna till realskolans första klass och lyceets första krets, skall för de dagar, som förflyta efter terminens slut till och med inträdesprövningarnas avslutning, äga uppbära ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått, dock att sådan ersättning icke må tillkomma lärare, vilken för uppehållande av förordnande som extra ordinarie lärare är tjänstledig från av honom innehavd ordinarie tjänst.

De med denna anordning förenade kostnaderna hava av skolöverstyrelsen beräknats uppgå till 6,000 kronor, och har i anslutning härtill överstyrelsen hemställt, att till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett extra anslag av (929,800 + 6,000) 935,800 kronor.

Departementschefen har framhållit, att man, när det gällde att beräkna det för extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1931/1932 erforderliga beloppet, hade att räkna med åtskilliga skäliga ovissa faktorer. Departementschefen hade redan i det föregående erinrat om de av 1930 års riksdag fattade besluten om den s. k. förenade realskollinjen och om rätt för skolöverstyrelsen att under vissa förutsättningar medgiva sådana jämkningar i de av Kungl. Maj:t fastställda specialplanerna för omorganisation av de allmänna läroverken, som innefattade ett tillfälligt upprättande av parallellavdelning eller tillfällig indragning av sådan avdelning. Dessa båda riksdagens beslut avsåge att möjliggöra en smidigare anpassning av den nya skolorganisationen efter de på olika orter förhandenvarande förhållandena, och härvidlag hade givetvis ännu icke någon större erfarenhet kunnat vinnas. Ett annat spörsmål, som hade ett betydande inflytande på medelsåtgången för här ifrågavarande ändamål, vore differentieringen i gymnasiets båda högsta ringar. Läsåret 1930/1931 vore det första, då denna differentiering kommit till användning. Även i detta hänseende vore således den vunna erfarenheten hittills ganska ringa.

I detta sammanhang har departementschefen vidare erinrat om följande förhållande, som kunde komma att få ett — låt vara ekonomiskt sett tämligen obetydligt — inflytande på medelsåtgången för här ifrågavarande ändamål.

Jämlikt § 9 B av stadgan för rikets allmänna läroverk den 24 september 1928 skulle undervisning i tillvalsämne anordnas, om minst fem lärjungar i ringen eller kretsen eller det lägre antal, som skolöverstyrelsen på grund av särskilda omständigheter kunde medgiva, anmält sig skola delta i denna undervisning; och skulle sådan undervisning jämväl i fortsättningen meddelas, även om antalet av de inom ringen eller kretsen däri deltagande

lärjungarna skulle under fortgången av deras undervisning komma att understiga fem.

Med anledning av åtskilliga i ämnet gjorda framställningar, över vilka skolöverstyrelsen avgivit vederbörligt utlåtande, medgav Kungl. Maj:t den 22 augusti 1930, att undervisning i grekiska språket finge under läsåret 1930/1931 anordnas i näst högsta ringen av latingymnasiet vid högre allmänna läroverken i Södertälje, Västerås, Luleå och Umeå — detta i trots av att vid intet av dessa läroverk fem lärjungar hade anmält sig till undervisning i grekiska. Samtidigt anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att verkställa utredning, huruvida särskilda bestämmelser — vid sidan av de föreskrifter, som lämnats i § 9 B tredje stycket av gällande läroverksstadga — kunde anses påkallade i fråga om anordnande av undervisningen i grekiska språket vid rikets högre allmänna läroverk, samt med denna utredning jämte de förslag, vartill överstyrelsen kunde finna densamma böra föranleda, före den 1 december 1930 inkomma till Kungl. Maj:t. Med utlåtande av den 26 november 1930 har överstyrelsen numera avgivit en sådan utredning. Departementschefen hade ännu icke varit i tillfälle att fatta slutlig ståndpunkt i här förevarande hänseende, men hemställde att framdeles få ånyo upptaga denna fråga inför Kungl. Maj:t.

Samtliga de sålunda antydda, ovissa förhållandena gjorde, fortsätter departementschefen härefter, att man vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932 måste framgå med stor varsamhet. Att en avsevärd ökning av anslaget vore ofrånkomlig framginge redan därav, att under sagda budgetår dels förstatligandet av kommunala mellanskolor och upprättandet av nya högre allmänna läroverk för flickor komme att fortskrida, dels läroverk i ökad omfattning komme att öppnas för kvinnliga lärjungar, dels ock differentieringen å gymnasiet läsåret 1931/1932 komme att omfatta gymnasiets båda högsta ringar i stället för som under innevarande läsår endast den näst högsta. De beräkningar över det sannolika lärarbehovet vid varje särskilt läroverk, som överstyrelsen utfört och för vilka i det föregående redogjorts, hade givit vid handen, att vid de allmänna läroverken skulle under läsåret 1931/1932 komma att erfordras 273 extralärare med full tjänstgöring och dessutom timplärare med en sammanlagd tjänstgöring av 1,262 veckotimmar. Härvid hade överstyrelsen förutsatt, att de av överstyrelsen föreslagna nya lärartjänsterna, nämligen 8 rektorstjänster, 20 lektorstjänster, 28 adjunktstjänster och 19 ämneslärarinnebefattningar, komme att inrättas från och med läsåret 1931/1932. Då arvudet för 24 timplärartimmar i stort sett motsvarade arvudet till en extralärare med full tjänstgöring, hade överstyrelsen uppskattat det totala behovet till 326 extra lärare med full tjänstgöring mot 259 under innevarande läsår, innebärande en nettoökning av 67 extra lärare med full tjänstgöring. Departementschefen erinrade till en början, att han tidigare tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av nyssberörda ordinarie befattningar vid de allmänna läroverken. I anslutning härtill och då

skolöverstyrelsens beräkningar i övrigt syntes vara utförda med tillbörlig försiktighet, förklarade departementschefen, att han anslöte sig till överstyrelsens under denna punkt framlagda förslag, att under budgetåret 1931/1932 medel måtte beräknas för sammanlagt 326 extra lärare med full tjänstgöring. Kostnaderna härför uppginge enligt vedertagna beräkningsgrunder till 1,049,800 kronor. Då för här ifrågakvarande ändamål ur det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken brukat anlitas ett belopp av 120,000 kronor, skulle alltså — vid oförändrade grunder — det extra anslaget till extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1931/1932 behöva beräknas till 929,800 kronor.

Emellertid föreläge, erinrar departementschefen, härjämte en framställning om arvoden åt extra ordinarie lärare, som deltog i vissa inträdesprövningar vid de allmänna läroverken, som komme att medföra något ökade kostnader för det allmänna.

Departementschefen har i fråga om denna framställning anfört följande: Genom den i § 30 av 1928 års läroverksstadga ingående bestämmelsen, att inträdesprövning till realskolans första klass och lyceets första krets skulle anställas omedelbart efter närmast föregående vårtermins slut, hade en viss förskjutning ägt rum i fråga om tidsförläggningen av den tjänstgöring, som vore förenad med ett läsår vid ett läroverk. Hittills hade för alla andra lärare än rektor läsårets arbete varit avslutat med vårterminen; hädanefter komme arbetet att fortsätta någon tid efter vårterminens slut för sådana lärare, som enligt rektors bestämmande skulle deltaga i sagda inträdesprövning. Vad de ordinarie lärarna anginge, torde på denna förändring i tjänstgöring vara tillämpligt det i kungörelsen nr 660/1918 ingående stadgandet, att befattningshavare skulle, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av de allmänna läroverken eller eljest kunde varda stadgat, vara pliktig att, med behållande av den tjänstegrad och den avlöning, han innehade, sköta de med befattningen förenade göromål. På grund av detta stadgande torde sagda förändring i tjänstgöringen icke kräva någon förändring i de ordinarie lärarnas avlöningsförhållanden. Emellertid låge det i sakens natur, att ifrågakvarande inträdesprövningar icke alltid lämpligen kunde anordnas utslutande med ordinarie lärarkrafter. Det torde få anses vara en betänklig brist i rektors möjligheter att på det för själva saken bästa sättet ordna inträdesprövningarna, ifall han saknade rätt att vid desamma anlita extra ordinarie lärare. Men sådana torde icke äga någon skyldighet att för läroverket utföra arbete efter vårterminens slut. Deras förordnande räckte icke utanför terminerna, och deras avlöning utginge helt och hållet efter läsårets dagar. Starka skäl syntes därför tala för att särskild ersättning bereddades de extra ordinarie lärare, som av rektor erhöle uppdrag att deltaga i ifrågakvarande inträdesprövningar.

Departementschefen har erinrat om att — jämlikt beslut den 8 oktober 1915

angående grunder för ersättning till skolöverstyrelsens ombud vid realskol-examen m. fl. — extra ordinarie lärare med visst undantag ägde att för de dagar, under vilka han för att tjänstgöra som examinator i studentexamen måste efter lästerminens slut kvarstanna i läroverksstaden, åtnjuta ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått.

Såsom skolöverstyrelsen och statskontoret framhållit, skulle några särskilda anordningar i här förevarande hänseende icke behöva vidtagas, därest 1928 års lönekommittés betänkande beträffande lönereglering för befattningshavare inom undervisningsväsendet, i vad detta betänkande avser de extra ordinarie lärarna, skulle vinna statsmakternas godkännande. Departementschefen funne sig emellertid i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna böra förorda, att bestämmelser i ämnet redan nu meddelades att gälla tillsvidare.

Kostnaderna härför hade — med utgångspunkt från ett dagarvode av ungefär 12 kronor, motsvarande här ifrågakvarande lärares avlöning under terminerna, vartill skulle komma tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg — av skolöverstyrelsen beräknats till 6,000 kronor för läsåret 1931/1932. I likhet med statskontoret hade departementschefen icke funnit något att erinra häremot.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela de närmare bestämmelser i ämnet, som vid ett bifall till det nu framlagda förslaget må bliva av behovet påkallade. Härvid torde i huvudsak de av skolöverstyrelsen föreslagna bestämmelserna kunna tjäna som förebild. Departementschefen ville emellertid redan nu understryka, att han utginge från att såväl skolöverstyrelsen som vederbörande rektorer komme att hålla hand däröver, att anlåtande av icke ordinarie lärare för här ifrågakvarande inträdesprövningar med ty åtföljande merutgift för det allmänna komme att ske endast i de fall, då sådant med hänsyn till förekommande omständigheter vore nödvändigt.

I likhet med statskontoret funne departementschefen sig böra tillstyrka, att här förevarande ersättning finge utgå jämväl för de inträdesprövningar, som komma att hållas efter slutet av vårterminen 1931. De härför erforderliga medlen syntes lämpligen böra bestridas ur reservationsanslaget till de allmänna läroverken. För budgetåret 1931/1932 torde det däremot vara erforderligt, att medel för ändamålet äskades av riksdagen. I likhet med skolöverstyrelsen funne departementschefen sig böra förorda, att dessa medel inginge i det extra anslaget till arvodet åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken.

Då detta anslag enligt de tidigare framlagda beräkningarna skulle uppgå till 929,800 kronor, skulle det alltså vid ett bifall till det nu framlagda förslaget behöva höjas med 6,000 kronor till 935,800 kronor.

Vid bifall till vad som föreslagits rörande utvidgning av samrealskolan i Kristinehamn till ett högre allmänt läroverk blev slutligen en ytterligare ökning av här ifrågakvarande anslag med 1,120 kronor erforderlig för budgetåret 1931/1932. Anslaget skulle alltså böra bestämmas till 936,920 kronor.

Utskottets
yttrande.

Vad först angår det begärda medgivandet i fråga om ersättning åt extra ordinarie lärare för biträde vid inträdesprövningarna anser sig utskottet böra framhålla, att till dessa prövningars förrättande de ordinarie lärarna i regel böra anlitas. Endast mera undantagsvis, då särskilda hinder eller svårigheter möta mot att avhålla prövningarna allenast med tillhjälp av ordinarie lärarkrafter, bör det ifrågakomma att för ändamålet taga i anspråk extra ordinarie lärare. Dock anser utskottet, att sådana extra ordinarie ämneslärare, som åtnjuta den av riksdagen från och med budgetåret 1928/1929 medgivna arvodesförhöjningen, icke böra erhålla här ifrågavarande ersättning, utan synas dessa böra, såsom ett villkor för arvodesförhöjningens utgående, åläggas skyldighet att utan särskild ersättning tjänstgöra vid inträdesprövningarna. Med utgångspunkt härifrån har utskottet ansett, att det belopp, som erfordras för bestridande av ifrågavarande ersättningar, bör kunna nedsättas från det av Kungl. Maj:t beräknade, 6,000 kronor, till hälften däray, alltså 3,000 kronor.

Beräknande de under denna punkt i övrigt framlagda beräkningarna vill utskottet erinra om att utskottet tidigare föreslagit inrättande av allenast 8 nya lektorstjänster för budgetåret 1931/1932 mot av Kungl. Maj:t ifrågasatta 20. Med hänsyn härtill bör beräknas anslag till arvoden åt 12 extra lärare utöver vad Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt avser eller alltså en merkostnad av $(12 \times 3,300 =)$ 39,600 kronor.

Vidare bör uppmärksammas, att de i huvudtiteln återopade anslagsberäkningarna äro gjorda med utgångspunkt från det för manliga lärare bestämde arvodet. Emellertid förekommer numera bland extralärarkåren ett icke oväsentligt antal kvinnor, för närvarande, enligt vad utskottet inhämtat, uppgående till 22, och man torde kunna förutsätta, att för nästa budgetår någon minskning av detta antal icke kommer att ske, snarare tvärtom. Under sådana förhållanden anser utskottet riktigt, att hänsyn härtill tages vid beräkningen av anslagsbehovet, sålunda att för 22 extralärare räknas allenast med det för adjunktskompetent kvinnlig extralärare fastställda arvodet, 3,000 kronor (i stället för manligt arvode 3,300 kronor). Härigenom kan det erforderliga beloppet minskas med $(22 \times 300 =)$ 6,600 kronor.

Enligt vad utskottet har sig bekant, föreligger för närvarande hos Kungl. Maj:t en framställning om inrättande av en fyraårig realskollinje vid västra realskolan i Göteborg. Denna framställning, som inkom till Kungl. Maj:t å sådan tid, att hänsyn till densamma icke kunde tagas vid statsverkspropositionens avfattande, påkallar medel till en extra lärarkraft. Utskottet kan givetvis icke taga ställning till frågan, huruvida framställningen är förtjänt av bifall eller ej; detta är en sak, som ankommer på Kungl. Maj:t. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna framställningen förtjänt av bifall, torde möjlighet härtill finnas utan att med hänsyn härtill någon ökning av anslaget behöver beräknas.

Frånsett ersättningen till extra ordinarie lärare för biträde vid inträdes-

prövningarna har behovet av medel till extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken av departementschefen uppskattats till 929,800 kronor. I enlighet med vad utskottet förut anfört, böra till denna summa läggas följande belopp, nämligen dels 3,000 kronor, dels ock 39,600 kronor eller sammanlagt 42,600 kronor. Å andra sidan kan med hänsyn till vad ovan anförts ifråga om de kvinnliga extra lärarna en minskning ske med 6,600 kronor. Till omförmälda summa å 929,800 kronor bör alltså enligt utskottets förslag läggas ett belopp av 36,000 kronor, varigenom ifrågavarande anslag för budgetåret 1931/1932 skulle komma att uppgå till 965,800 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

a) medgiva, att från och med vårterminen 1931 extra ordinarie lärare med full tjänstgöring vid allmänt läroverk, vilken icke åtnjuter arvodesförhöjning och som biträder vid de efter terminens slut infallande inträdesprövningarna till realskolans första klass och lyceets första krets, skall — i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga rätt meddela — för de dagar, som förflyta efter terminens slut till och med inträdesprövningarnas avslutning, äga uppbära ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått, dock att sådan ersättning icke må tillkomma lärare, vilken för uppehållande av förordnande som extra ordinarie lärare är tjänstledig från av honom innehavd ordinarie tjänst,

b) till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 965,800 kronor.

2:o) I den till riksdagen den 3 januari 1931 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 169 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till beredande av arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier för budgetåret 1931/1932 beräkna ett extra förlagsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 13 februari 1931 dagtecknad proposition, nr 97, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, föreslagit riksdagen att

dels besluta följande ändrade grunder angående avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminarier, allmänt

Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier.

läroverk eller statens folkskoleseminarier, att gälla från och med läsåret 1931/1932 till och med läsåret 1934/1935:

1) Extra eller vikarierande ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium, vilken förvärvat behörighet för lektors- eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk eller lektorstjänst vid folkskoleseminarium och med nit och skicklighet under minst sex terminer bestritt full tjänstgöring vid någon av nu nämnda läroanstalter, skall åtnjuta arvode, manlig lärare med 3,650 kronor och kvinnlig lärare med 3,250 kronor för år räknat.

2) Här avsedd lärare, som under ytterligare minst sex terminer bestritt full tjänstgöring vid någon av nyssnämnda läroanstalter, skall under enahanda villkor, som i mom. 1 säges, åtnjuta arvode, manlig lärare med 4,000 kronor och kvinnlig lärare med 3,500 kronor för år räknat.

3) Ovan angivna arvodesbelopp må jämväl tillkomma här avsedd lärare, som i övrigt fullgjort därför stadgade villkor, ändock att han på grund av vederbörligen styrkt sjukdom varit entledigad från meddelat förordnande under högst en femtedel av eljest föreskrivna tjänstgöringsperioder.

4) Här föreskriven avlöning tillträdes vid början av terminen efter den, under vilken lärare uppfyllt ovan föreskrivna villkor.

dels ock vid bifall till ovan framlagda förslag, under åttonde huvudtiteln till arvodesförhöjning åt i det föregående nämnda icke-ordinarie lärare för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 95,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sist omnämnda statsrådsprotokoll.

Med anledning av ett uttalande av 1927 års riksdag att, med hänsyn till vissa svårigheter, som under skolreformens övergångstid kunde uppstå för de dåvarande extra lärarna vid de allmänna läroverken genom att ordinarie-blivande och därmed följande förbättrad löneställning kunde komma att uppskjutas på ett sätt, som för den enskilde läraren kunde te sig såsom betungande och obilligt, åtgärder borde vidtagas för att bereda sådana extra lärare, som en avsevärdare tid komme att upprätthålla extra ordinarie lärarbefattning vid de allmänna läroverken, särskild arvodesförhöjning, framlade Kungl. Maj:t förslag i sådant hänseende till 1928 års riksdag. Riksdagen medgav, att från och med budgetåret 1928/1929 till och med budgetåret 1934/1935 sådan extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium, vilken förvärvat behörighet för anställning såsom ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk och med nit och skicklighet under minst tolv terminer bestritt full tjänstgöring vid någon av nu nämnda läroanstalter, finge åtnjuta arvode, manlig lärare med 3,800 kronor och kvinnlig lärare med 3,400 kronor för år räknat.

I enlighet med detta riksdagens beslut har sedermera Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse den 29 juni 1928 (nr 274). I denna kungörelse har jämväl i

överensstämmelse med av 1928 års riksdag i annat sammanhang fattat beslut intagits följande bestämmelse:

De extra ordinarie lektorer vid de kommunala gymnasier eller gymnasielinjerna i Eksjö, Eskilstuna, Hudiksvall, Landskrona, Skövde, Södertälje, Uddevalla och Ystad, vilka vid den tidpunkt, då dessa gymnasier börjat eller börja att successivt övertagas av statsverket, i denna sin egenskap tjänstgjort minst 8 terminer i en följd, må, så länge de såsom extra ordinarie lektorer eller vikarier å lektorstjänster hava sin huvudsakliga tjänstgöring förlagd till gymnasiet och till dess att gymnasiet i fråga är i sin helhet förstatligat, åtnjuta de förmåner i fråga om beräkning av tjänst- och lönetursår samt pensionsår m. m., som äro tillförsäkrade de extra ordinarie lärarna vid de allmänna läroverken samt, i den mån deras avlöning övertages av statsverket, erhålla ett arvode, som med 1,000 kronor överstiger det arvodesbelopp, som tillkommer extra lärare vid rikets allmänna läroverk.

För bestridande av med här ifrågavarande arvodesförhöjningar förenade kostnader har riksdagen för ett vart av budgetåren 1929/1931 anvisat ett extra anslag av 55,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har skolöverstyrelsen hemställt, att för enahanda ändamål måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett extra förslagsanslag av 55,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har därvid anfört bland annat:

Överstyrelsen hade beräknat, att under budgetåret 1931/1932 i stort sett samma anslagsbelopp komme att bliva erforderligt som under innevarande år. Då det emellertid icke vore möjligt att redan nu verkställa en tillförlitlig beräkning och då ifrågavarande arvodesförhöjningar skulle automatiskt utgå efter fastställda grunder, funne överstyrelsen det synnerligen önskvärt, att anslaget ifråga finge karaktären av förslagsanslag.

I ärendet har statskontoret den 20 oktober 1930 avgivit utlåtande och därvid anfört:

Skolöverstyrelsens förslag att i riksstaten uppföra nu ifrågavarande anslag såsom ett förslagsanslag, syntes statskontoret innebära en lämplig anordning. Då utgifterna å anslaget under budgetåret 1929/1930 uppgått till endast 38,588 kronor 23 öre, samt belastningen å anslaget kunde förväntas bliva än mindre under budgetåret 1931/1932, torde det vara tillräckligt, om ett förslagsanslag till belopp av 35,000 kronor uppfördes i riksstaten för sist angivna budgetår.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse framhöll Sveriges extraläraryörening det trängande behovet av förbättrade löne- och anställningsvillkor för extralärarna och hemställde, att Kungl. Maj:t måtte för de icke-ordinarie lärarnas vidkommande överväga möjligheterna av provisoriska åtgärder för beredande av lönetursrätt åt de till ordinarie tjänst behöriga icke-ordinarie lärarna vid de allmänna läroverken i överensstämmelse med de för e. o. och extra tjänstemän inom allmänna civilförvaltningen gällande bestämmelser.

Efter överbägande av åtgärder i det av extraläraryöreningen i dess skrivelse begärda syftet lät departementschefen inom ecklesiastikdepartementet utarbeta en promemoria, innefattande preliminärt förslag till ändring av bestämmelserna i vissa delar rörande högre arvode till extra eller vikarie-
rande ämneslärare vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk samt statens folkskoleseminarier. Över denna promemoria avgavs yttranden av skolöverstyrelsen och statskontoret.

Departementschefen har erinrat, att 1928 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet föreslagit ändrade bestämmelser angående icke-ordinarie lärares såväl löne- som anställningsförhållanden. Något förslag på grundval av 1928 års lönekommittés utredningar hade icke nu kunnat föreläggas riksdagen, och vid sådant förhållande torde enligt departementschefens mening frågan om ändring i de icke-ordinarie lärarnas anställningsförhållanden böra anstå och upptagas till prövning i samband med spørsmålet om definitiv lönereglering för dessa lärare. Vad däremot anginge de extra ordinarie ämneslärarnas befordringsmöjligheter samt deras därav beroende ekonomiska villkor, så hade de sistförflutna årens erfarenhet uppväckt inom kåren allvarliga bekymmer, vilka påfordrade uppmärksamhet. Den stigande medelåldern för ordinarie befordran, i följd varav tjänstgöringstiden i extra ordinarie ställning alltmer ökats, utgjorde en omständighet, som syntes tala för att trots de rådande statsfinansiella förhållandena söka genomföra någon ekonomisk förbättring för de extra lärare, som med hänsyn till sin kompetens och längden av föregående tjänstgöring syntes förtjänta att därav komma i åtnjutande. Departementschefen hade därvid tagit till utgångspunkt de bestämmelser om arvodesförhöjning för vissa extra lärare, som godtogos av 1928 års riksdag. Vissa av Sveriges extraläraryörening anförda siffror vore ägnade att giva stöd åt den uppfattningen, att tidigare än först efter tolv terminers eller sex års tjänstgöring arvodesförhöjning borde givas icke-ordinarie lärare med full tjänstgöring vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk och folkskoleseminarier. Med de särskilt vid de allmänna läroverken rådande befordringsförhållandena — medelåldern för nyutnämnd adjunkt vore numera omkring 39 år — syntes den ändringen i nu gällande ordning vara lämplig, att icke-ordinarie ämneslärare vid ovan nämnda undervisningsanstalter finge, efter förvärvad behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, rätt till arvodesförhöjning efter tre års full tjänstgöring vid meranämnda läroanstalter och sedan efter ytterligare tre års sådan tjänstgöring rätt till lika stor arvodesförhöjning. Det borde härvid erinras, att inom den allmänna civilförvaltningen extra ordinarie tjänstemän ägde rätt till uppflyttning i högre löneklass efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år. Det kunde, framhåller departementschefen, mot sådan anordning invändas, att för befattningshavare vid samma slags institutioner två olika tidsintervaller för ålderstillägg skulle komma att gälla, i

det att ordinarie lärare åtnjöte ålderstillägg efter fem år, medan för extra ordinarie lärare tre års intervall föresloges. Häremot torde kunna göras gällande, att redan nu föreligger samma slags olikhet, fem år mot sex år.

Det nu såsom förhöjning utgående arvudet för extra ordinarie manlig lärare vore 500 kronor och för kvinnlig 400 kronor. Departementschefen har i stället föreslagit, att två arvodesförhöjningar måtte utgå, och att varje förhöjning måtte bestämmas till 350 kronor för manlig lärare och 250 kronor för kvinnlig lärare.

Departementschefen har i detta sammanhang lämnat en översikt över avlöningsförmåner för adjunkt i lägsta lönegraden, av vilken framgår, att i flertalet fall adjunkts begynnelselön väsentligt överstiger det föreslagna högsta extralärararvudet. Vidare har departementschefen framhållit, att hans förslag icke innebure något föregripande av 1928 års lönekommittés förslag.

Departementschefen har i likhet med statskontoret och en reservant inom skolöverstyrelsen ansett, att nu ifrågasatta anordning borde gälla allenast till utgången av läsåret 1934/1935, ehuru han icke vore på förhand övertygad därom, att vid sagda tidpunkt genomförandet av läroverkens omorganisation medfört den väsentliga inskränkning av extralärarsystemet, som vid 1927 års riksdag verkställda beräkningar byggde på.

Tjänstgöring, vilken fullgjorts vid icke-statlig läroanstalt, borde enligt departementschefens mening icke få tillgodoräknas för arvodesförhöjning. Departementschefen ansåge, att de nuvarande bestämmelserna för lärare vid kommunala gymnasier och gymnasielinjer borde i här ifrågavarande avseende fortfarande gälla.

Kostnaderna för den föreslagna arvodesförhöjningen hade, framhåller departementschefen, med utgångspunkt från antalet extra lärare med här ifrågavarande olika tjänstgöringslängd ansetts kunna beräknas till 95,000 kronor, innebärande alltså en kostnadsökning med 40,000 kronor i förhållande till det för motsvarande ändamålet nu utgående anslaget.

Den förbättring i de extra ordinarie lärarnas avlöningsförhållanden, som här föreslagits att äga tillämpning under tiden från och med läsåret 1931/1932 till och med läsåret 1934/1935, synes utskottet välmotiverad med hänsyn till de mindre gynnsamma ekonomiska villkor och befordringsförhållanden, under vilka denna kår har att arbeta. Gentemot förslaget detaljer, sådana de i propositionen utformats, har utskottet icke något att erinra i vidare mån, än att utskottet, i anslutning till vad utskottet under nästföregående punkt anfört beträffande skyldighet för extra ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk, vilken åtnjuter arvodesförhöjning, att biträda vid inträdesprövningarna, velat framhålla, att bestämmelse härom synes böra inflyta i de närmare föreskrifter i ämnet, som Kungl. Maj:t, i händelse av bifall till nu föreliggande förslag, framdeles kommer att utfärda.

Under återopande härav får utskottet hemställa,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må

a) besluta följande ändrade grunder angående avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarier, att gälla från och med läsåret 1931/1932 till och med läsåret 1934/1935:

1) Extra eller vikarierande ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium, vilken förvärvat behörighet för lektors- eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk eller lektorstjänst vid folkskoleseminarium och med nit och skicklighet under minst sex terminer bestritt full tjänstgöring vid någon av nu nämnda läroanstalter, skall åtnjuta arvode, manlig lärare med 3,650 kronor och kvinnlig lärare med 3,250 kronor för år räknat.

2) Här avsedd lärare, som under ytterligare minst sex terminer bestritt full tjänstgöring vid någon av nyssnämnda läroanstalter, skall under enahanda villkor, som i mom. 1 säges, åtnjuta arvode, manlig lärare med 4,000 kronor och kvinnlig lärare med 3,500 kronor för år räknat.

3) Ovan angivna arvodesbelopp må jämväl tillkomma här avsedd lärare, som i övrigt fullgjort därför stadgade villkor, ändock att han på grund av vederbörligen styrkt sjukdom varit entledigad från meddelat förordnande under högst en femtedel av eljest föreskrivna tjänstgöringsperioder.

4) Här föreskriven avlöning tillträdes vid början av terminen efter den, under vilken lärare uppfyllt ovan föreskrivna villkor.

b) vid bifall till ovan framlagda förslag, under åttonde huvudtiteln till arvodesförhöjning åt i det föregående nämnda icke-ordinarie lärare för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 95,000 kronor.

Stockholm den 20 mars 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *Olof Olsson*, *O. Bergqvist*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *E. J. G. Rosén*, *E. A. Lundell*, *I. Hj. E. Pauli* och *K. A. W. Björck*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *S. Bengtsson* i Norup, *G. Strindlund*, *P. M. Olsson* i Blådinge, *E. J. Wigforss*, *B. F. son Holmgren*, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. Andersson* i Höör och *K. S. V. Ward*.

Reservationer:

vid punkt 1 (arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken m. m.)

1) av herrar *Kvarnzelius*, *Widell*, *Bergqvist*, *Svensson* i Kompersmåla, *Lundell* och *Pauli*, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»Vad först angår — — — — — taga i anspråk extra ordinarie lärare.
Med utgångspunkt härifrån har utskottet — — — — — 3,000 kronor.
Beträffande de — — — — — 39,600 kronor.
Vidare bör — — — — — 6,600 kronor.
Enligt vad — — — — — beräknas.
Frånsett ersättningen — — — — — 965,800 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

a) medgiva, att från och med vårterminen 1931 extra ordinarie lärare med full tjänstgöring vid allmänt läroverk, som biträder vid de efter terminens slut infallande inträdesprovningarna till realskolans första klass och lyceets första krets, skall — i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga rätt meddela — för de dagar, som förflyta efter terminens slut till och med inträdesprovningarnas avslutning, äga uppbära ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått, dock att sådan ersättning icke må tillkomma lärare, vilken för uppehållande av förordnande som extra ordinarie lärare är tjänstledig från av honom innehavd ordinarie tjänst.

b) — — — — —».

2) av herrar *Wiklund*, *Nilsson* i Bonarp, *Olsson* i Blådinge och *Holmgren*.
Bihang till riksdagens protokoll 1931. 6 saml. 27 häft. (Nr 51.)

vid *punkt 2* (arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier)

1) av herrar *Kvarnzelius, Widell, Bergqvist, Svensson* i Kompersmåla, *Lundell* och *Pauli*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Den förbättring i de extra ordinarie lärarnas avlöningsförhållanden, som har föreslagits att äga tillämpning under tiden från och med läsåret 1931/1932 till och med läsåret 1934/1935, synes utskottet välmotiverad med hänsyn till de mindre gynnsamma ekonomiska villkor och befodringsförhållanden, under vilka denna kår har att arbeta. Gentemot förslaget detaljer, sådana de i propositionen utformats, har utskottet intet att erinra.

Utskottet anser sig alltså böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa, — — — — —.»

2) af herrar *Wiklund, Nilsson* i Bonarp, *Olsson* i Blädinge och *Holmgren*.